

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

צד א מ"י פט"ו מה"ל
אסורי ביאה הלכה
ה טע"ע אה"ע סו"מ ד
סעף ג':
צה ב ג ד ה מ"י שס
ה"ל כו ועוד ש"ע
שס סעף ג':
א ו מ"י פט"ו מהלכות
אשות הלכה כה טור
ש"ע שס טו לו סעף טו:

תוספות רי"ד

האשה שנתאלמה או שנתגרשה היא אומרת בתולה נשאתי והוא אומר כה"ל אלא אלמנה נשאתי אם יש עדים שיצאת בהינזמה וראשה פרוע כתובתה מאתים ר"י אומר אף חילוק קליות רדיה. פ"י הוא אומר אנאגרשה לא כי אלא אלמנה אומרים לה הירושם אבינו אלמנה נשאתי ואין לך אלא מנה ושטר כתובה אבד אם יש עדים על נשואיה שיצאת מבית אביה בבית בעלה בהינזמה שהיא סימן והתולת כדמפרש לקמן וראשה פרוע שעה על כתפה וכך היה מוציאים הבתולות מבית אביהן קאי ולא למנה אומרים לה לבית החתונה. אף חילוק וכי רגילין היו לחלק מיני פירות וקליות שהיו מבישין השבלים כשהם לחים בחנוך והם מתוקין ובנשואי הבתולות נתונים ומחלקין מהם לתינוקות ואי איכא עדי הינזמה א"ע"ג שהיא אלמנה גביא בעידי הינזמה א"ע"ג דאיכא למישש לפרטין וכל טענה דהוה מצי למישש איהו ב"ד טוענין בעבור הידומים גביא כתובתה דהכי אמרינן בשנים אוחזין הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום ודכל מעשה ב"ד כמאן דקטל שטרט בידה דמי והתן נמי בפרק כתובת הוציאה למטען פרתיה עד שיראה שטר כתובתה קרוע או שובר והתם מוכח דלא מבעי כמנה מאתים שהיא תנאי ב"ד דגביא אלא אפילו תוספת בלא כתובה נמי גביא ולא מהימן לומר פרתיהן הלכך ה"ג

ולרב הנן דאמר הוראת שעה היתה. ולדורות כגי צמד רוצה קשיא הך ולא מיסתברא ליה למימר דהוראת שעה היתה שהמיר צמדי רוצי אבל לדורות לא כגי אפילו צמדי רוצי: **מאן** דמתני הא לא מתני הא. פ"י בקונטרס דרז חנן לא ממני דצקרוגות של צפורי היה מעשה ולא הוה אלא חד רוצה ולפירושו לא פליגי לדורות לכו"ע צעין תרי רוצי ולא פליגי אלא צמעשה היכי הוה ור"ח פ"י דרז חנן לא ממני אבל ליוחסין לא וסגי לדידיה לדורות צמד רוצה אצל קשה לפירושו לרז חנן תקשי ר' יוחנן זן נורי דאמר כמאן דסגי צמד רוצה כדפריך לעיל ועוד דלא מיסתבר דשום אמורא יתלוך אהיה דלאל ליוחסין לא דרז גופיה קאמר לה בלא אמורא ולהכי אפירכא דרבי ירמיה לא משני מאן דמתני הא לא ממני הא: **אם** רוב עובדי כוכבים למימר לענין שלא להחיותו דמאי איריא רוב עובדי כוכבים אפילו מחלה נמי דדוקא צרוב ישראל קאמר רב דהוי ישראל להחיותו: **להחזיר** לו אבדה. הוה מצי למימר להחיותו דאמר רב אלא נקט להחזיר לו אבדה דהוי רבותא טפי דאסור גזול אלא "משום למען ספות הרוה וגו' אלא להחיותו לא הוי רבותא כל כך דהא "מפרנסין עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל ואפי"ל לשמואל דאמר "אין הולכין צמנון אחר הרוב היינו "צמוכ שור לחזירו ונמלא נגחן שזהמיר צאו המעות לידו ומדעתו נתנס לו הלווקח אלא הכא מודי דאולנין צמד רוצה: **לא צריבא** דנגחיה תורא דידיה בו". תימה דהכי נמי הוה מצי למימר מחלה על מחלה עובד כוכבים ומנגח תורא דין לתורא דידיה [כולה מילתא הוי מצי למימר לענין נגיחה אלא נוחא בכל חד למנוא דצר חדש. מהר"ס]:

הדרן עלך בתולה נשאת

האשה. אם יש עדים שיצאת בהינזמה בו". גדלה נקיעט כתובה אירי דאי איכא כתובה נחזי כתובתה אם היא בתולה או מעשה ב"ד מעלה מ"מ אין נאמן לומר כן אלמנה נשאתין מגו דאי צעי אחר פרתיה דמגו צמקוס עדים הוא:

ובזורה רבי יהושע באומר שדה בו' דנאמן. ממוך פירוש הקונט' משמע דדוקא כשאין הלה תוצעו ונאמן צמגו דאי צעי שתיק אבל אם תוצעו אינו נאמן ואינו נראה דהא קמני סיפא ואם יש עדים כו' משמע דדוקא אם יש עדים שהיתה של אביו אינו נאמן אלא אם אין עדים אע"ג דהלה תוצעו ונאמן מגו דאי צעי אמר לא היתה של אבין מעולם מדלא נקט אם תוצעו אינו נאמן ובגמרא נמי פריך וליתי שדה זו שלך היתה משמע דבהלה תוצעו אירי ולכך משיב ודאי שלך היתה ולקחתיה ממך אבל אם לא תוצעו אין שייך לומר שלך היתה כי מסתמא הוה יודע צעמנו דצר זה: דאי

מצא בה תינוק מושלך אם רוב עובדי כוכבים עובד כוכבי' אם רוב ישראל ישראל מחצה על מחצה ישראל ואמר רב לא שנו אלא להחיותו "אבל ליוחסין לא ושמואל אמר לפקח עליו את הגל אשתמישתיה הא דא"ר יהודה אמר רב בקרוגות של צפורי הוה מעשה ולרב חנן בר רבא דאמר הוראת שעה היתה קשיא הא מאן דמתני הא לא מתני הא גופא מצא בה תינוק מושלך אם רוב עובדי כוכבים עובד כוכבים אם רוב ישראל ישראל מחצה על מחצה ישראל אמר רב לא שנו אלא להחיותו אבל ליוחסין לא ושמואל אמר לפקח עליו את הגל ומי אמר רב לא שנו אלא להחיותו ויוסף אמר רב יהודה אמר שמואל אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב אלא כי איתמר דשמואל ארישא אתמר אם רוב עובדי כוכבים עובד כוכבים אמר שמואל "ולפקח עליו את הגל אינו כן אם רוב עובדי כוכבים עובד כוכבים למאי הלכתא אמר רב פפא "להאכילו נבילות אם רוב ישראל אמר רב פפא "להחיותו לו אבידה מחצה על מחצה ישראל למאי הלכתא אמר ריש לקיש "לגזוקין ה"ד אי נימא דנגחיה תורא דידן לתורא דידיה לימא ליה אייתי ראיה דישאל את ושקול לא צריבא דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן פלגא משלם ואידך פלגא אמר להו אייתי ראיה דלאו ישראל אנא ואתן לכוך:

הדרן עלך בתולה נשאת

האשה שנתארמלה או שנתגרשה היא אומרת בתולה נשאתי והיא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתי ואם יש עדים שיצאת בהינזמה וראשה פרוע כתובתה מאתים רבי יוחנן בן ברוקה אומר אף חילוק קליות ומודה רבי יהושע באומר לחבירו שדה זו של אבין היתה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן שהפה

תס זין מועד משלם נזק שלם וישראל לישראל תס משלם חזי נזק ומועד משלם נזק שלם: **אינימא** כו'. וקאמרת דיינינן ליה כישראל ומחייבת ליה לשלם לו חזי נזקו: **לימא** ליה. ישראל אייתי ראיה דהא מחלה על מחלה הוה וספיקא הוה: **לא לריכא** כו'. וקא תבע ליה ישראל נזק שלם לתס כדון כנעניי ואשמעינן תנא דכישאל דיינינן ליה ולא משלם אלא חזי נזק דא"ל אייתי ראיה:

הדרן עלך בתולה נשאת
האשה שנתארמלה או נגרשה. ותוצעת כתובתה: והוא אומר. אנאגרשה קאי. ולא למנה היורשין אומרים לה אלמנה נשאתי אבינו שעה על כתיפיה. כך היו נוהגין להוציא את הצמולות מצית אביהן לצית בעלה: **בהינזמה**. בגמ' [יז:] מפרש: **וראשה פרוע**. אינטיבילידי"ה צנישואי הצמולות: קליות. כשהשבולין לחין מייבשין אותן צמנור והן קליות ומתוקין לעולם: **ומודה ר' יהושע**. מפרש בגמ' [יז:] אהיכא קאי ומאי מודה: שהפה

משה היה צמד טהרות גבי עיר שישאלים ועובדי כוכבים דרים זה: **מחלה על מחלה** ישראל לקמיה מפרש מאי איכא זין רוב ישראל למחלה על מחלה דפליג להו צמדי: **לא שנו**. דאם רוב ישראל ישראל: **אלא להחיותו**. צ"ד מלויין לפרנסו משום וחי אחיך עמך (ויקרא כה): **אצל ליוחסין** לא. דאם צת היא אסורה לכהן ואפי"ל ליכא למישש משום אסופי כגון הך דאמרינן צעשרה יוחסין (קדושין עג:). **משלטי** הדמיה תלי פיתקא תלי קמיעא מיהו מיישינן שמה צת עובד כוכבים היא (ב) ולמ"ד גיורת פסולה לכהונה אפילו קטנה זו אסורה לכהן דמרי רוצי צעין ליוחסין: **ושמואל אמר אף נפקח עליו אם הגל**. צענת חשבינן ליה לישראל: **אשמיטטיה**. לרבי ירמיה: **הא דאמר רב יודה**. דהכא נמי מרי רוצי הוה: **ולרז חנן בר רבא דאמר**. משמיה דרב: **הוראת שעה היפה**. והתם מרי רוצי הוה וקאמר הוראת שעה היתה אלא לדורות לא צעין מרי רוצי: **קשיא** הא. דרז דאמר אצל ליוחסין לא אלמנה רב מרי רוצי צעי: **לא ממני** הא. דאמר רב יהודה אמר רב צקרוגות של צפורי הוה מעשה וחד רוצה הוה הלכך הוראת שעה היתה: **מי אמר שמואל הכי**. דלענין פיקוח נפש צעין רוצה: **אין הולכין בו**. דאפילו צספק עובד כוכבים מפקחין: **ולענין פיקוח נפש אינו כן**. דאפילו צרוב עובדי כוכבים מפקחין דאין הולכין זה אחר הרוב: **למאי הלכתא**. כיון דאמר שמואל מפקחין עליו את הגל אלמנה לאו עובד כוכבים הוה לכל מיילי ולמאי הלכתא חשיב ליה עובד כוכבים: **להאכילו נבלות**. צדיים וכ"ש שלא יחזירו לו אצידה ולמוקין: **להחזיר לו אצידה**. רבותא היא דמוציאין מיד ישראל הזוכה זה. ועוד דלמור צבן (סנהדרין דף עו:). המחזיר אצידה לכנעניי) עליו כתוב אומרי"ל למען ספות הרוה את הכמחלה שהשוה מוצרים"ל לחשיבתן של ישראל ונאמרי"ל לא יאצה ה' סלוח לו: **מחלה על מחלה** ישראל למאי הלכתא. להחזיר לו אצידה לא מנית אמרת דא"ל למאי הלכתא פלגינהו מהדדי: **לנוקין**. דתנן צ"ק (דף לו:). שור של ישראל שנגח לשור של כנעניי) פטור ושור של כנעניי) שנגח לשור של ישראל זין תס זין מועד משלם נזק שלם וישראל לישראל תס משלם חזי נזק ומועד משלם נזק שלם: **אינימא** כו'. וקאמרת דיינינן ליה כישראל ומחייבת ליה לשלם לו חזי נזקו: **לימא** ליה. ישראל אייתי ראיה דהא מחלה על מחלה הוה וספיקא הוה: **לא לריכא** כו'. וקא תבע ליה ישראל נזק שלם לתס כדון כנעניי) ואשמעינן תנא דכישאל דיינינן ליה ולא משלם אלא חזי נזק דא"ל אייתי ראיה:

הדרן עלך בתולה נשאת

האשה שנתארמלה או שנתגרשה היא אומרת בתולה נשאתי והיא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתי ואם יש עדים שיצאת בהינזמה וראשה פרוע כתובתה מאתים רבי יוחנן בן ברוקה אומר אף חילוק קליות ומודה רבי יהושע באומר לחבירו שדה זו של אבין היתה ולקחתיה הימנו שהוא נאמן שהפה

תס זין מועד משלם נזק שלם וישראל לישראל תס משלם חזי נזק ומועד משלם נזק שלם: **אינימא** כו'. וקאמרת דיינינן ליה כישראל ומחייבת ליה לשלם לו חזי נזקו: **לימא** ליה. ישראל אייתי ראיה דהא מחלה על מחלה הוה וספיקא הוה: **לא לריכא** כו'. וקא תבע ליה ישראל נזק שלם לתס כדון כנעניי) ואשמעינן תנא דכישאל דיינינן ליה ולא משלם אלא חזי נזק דא"ל אייתי ראיה:

הדרן עלך בתולה נשאת
האשה שנתארמלה או נגרשה. ותוצעת כתובתה: והוא אומר. אנאגרשה קאי. ולא למנה היורשין אומרים לה אלמנה נשאתי אבינו שעה על כתיפיה. כך היו נוהגין להוציא את הצמולות מצית אביהן לצית בעלה: **בהינזמה**. בגמ' [יז:] מפרש: **וראשה פרוע**. אינטיבילידי"ה צנישואי הצמולות: קליות. כשהשבולין לחין מייבשין אותן צמנור והן קליות ומתוקין לעולם: **ומודה ר' יהושע**. מפרש בגמ' [יז:] אהיכא קאי ומאי מודה: שהפה

(א) מכשירין פ"ב מ"ז יומא פד: (ב) נראה לר"י דמשום דרשינן וחי כהם ולא שימות כהם ומשמע שלא יבוא לרדי מישה בשום ענין לך יש לחוש למישש ישראל מ"י, (א) צ"ב צב: (ב) וישם איתא שנתאלמנה, (ד) הגה"ה פ"י משלטי הדמיה. מתוקנין אביו. פיתקא. קמיע של חב. קמיע של עקרון דהא חסה על חיו והוכיח שתלמו שאובת אוחו ולא השליכמו למות, (ב) צ"ב: (ג) ונדיים כטו, (ד) צ"ב: (ה) גוס, (ח) [שס], (ט) צ"ב: (י) ככרי, (י) כדאיתא סנהדרין עו: (כ) כדאיתא גימין סא, (ל) וצ"ק מ: (מ) וצ"ב צב: (נ) [ש"י מוס' צ"ק מו: ומוס' צ"מ כ: ד"ה אסורא ומוס' סנהדרין ג: ד"ה דמי ומוס' יומא פד: (ס) [ש"י מוס' הקמין פח: ופט. ד"ה הוציאה וכו' א"י שמואל למי ליה דרי ומוס' וכו'].

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה אצל כו' ולמ"ד גיורת. ג"כ צפקי הכא על יבמנו דף ט"ב:

לעוי רש"י
אינטיבילידי"ה [אינטיבילידי"ה]. פרתת שפך.

מוסף רש"י
ואמר רב לא שנו. דאם רוב ישראל מתוקין ליה לישראל אלא להחיותו אבל ליוחסין. כגון אם נקבה היא שיהא כהן מומר בה. לא. ואפילו ליכא למישש לאסופי כגון הך דאמרינן צמסי קדושין (עג:) תלי צדיקולל תלי פיתקי רמי חומרת משלטי הדמיה. חיישין שמה טומאת היא וגיורת אסורה לכהונה. ואע"ג דרוב ישראל מעלה שבו ציפסין, דצעין מרי רוצי (יומא פד).

הדרן עלך בתולה נשאת
האשה שנתארמלה. וטוענת אצדתי כתובת. א"י במקום שאין מתבין כתובה, כדמפרש בכמוצות (רשב"ם ב"ב צב: ועי' לקחן טו:). היא אומרת בתולה נשאתי. ויש לי מאתים (שס). כתובתה מאתים. ואע"פ שאין לה עדים מעידים על בתולה ואין יודעים אם נישאת בתולה או בעלה (שס).

האשה שנתארמלה או נגרשה. ותוצעת כתובתה: והוא אומר. אנאגרשה קאי. ולא למנה היורשין אומרים לה אלמנה נשאתי אבינו שעה על כתיפיה. כך היו נוהגין להוציא את הצמולות מצית אביהן לצית בעלה: **בהינזמה**. בגמ' [יז:] מפרש: **וראשה פרוע**. אינטיבילידי"ה צנישואי הצמולות: קליות. כשהשבולין לחין מייבשין אותן צמנור והן קליות ומתוקין לעולם: **ומודה ר' יהושע**. מפרש בגמ' [יז:] אהיכא קאי ומאי מודה: שהפה